

Література:

1. Ashworth G. The instruments of place branding: How is it done? / Łódź : European Spatial Research and Policy, 2009. Vol. 16, №. I, pp. 9–22.
2. Lynch K. (2015). The image of the city. Massachusetts : MIT Press, 2015. 194 p.
3. Saussure F. de. Course in general linguistics. London : Bloomsbury Academic, 2013. 328 p.
4. Urry J., Larsen J. The tourist gaze 3.0. New York : SAGE Publications, 2011. 296 p.

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-520-4-12>

**COGNITIVE MAPPING IN THE CONTEXT
OF MODERN LINGUISTICS****КОГНІТИВНЕ КАРТУВАННЯ В КОНТЕКСТІ
СУЧАСНОЇ ЛІНГВІСТИКИ****Kovalyk N. V.**

*Candidate of Philological Sciences ,
Professor,
Head of the Department
of Foreign Languages
Lviv University of Trade and Economics
Lviv, Ukraine*

Ковалик Н. В.

*кандидат філологічних наук,
професор,
завідувач кафедри іноземних мов
Львівський торговельно-економічний
університет
м. Львів, Україна*

 Tymochko L. M.

*Associate Professor at the Department
of Foreign Languages
Lviv University of Trade and Economics
Lviv, Ukraine*

Тимочко Л. М.

*доцент кафедри іноземних мов
Львівський торговельно-економічний
університет
м. Львів, Україна*

Метою цієї розвідки є розкриття змісту процесу когнітивного картування як прикладної аналітичної методики у сучасній когнітивній науці. У роботі розглядаються ключові когнітивні процеси, які забезпечують інтерпретацію та впорядкування отриманої інформації. Окрему увагу приділено розкриттю поняття «когнітивна карта», етапам її виникнення та застосування.

Когнітивна наука як певний міждисциплінарний науковий напрям охоплює широке коло питань, що стосуються пізнання. У когнітивній науці пріоритетна роль відводиться когнітивній лінгвістиці. «Когні-

тивна лінгвістика – галузь мовознавства, у якій мова розглядається як засіб отримання, зберігання, обробки, переробки й використання знань, спрямована на дослідження способів концептуалізації й категоризації певною мовою інтеріоризованої дійсності та внутрішнього рефлексивного досвіду» [1, с. 223].

Когнітивні дослідження в Україні реалізуються в межах таких підходів: 1) когнітивно-дискурсивного (А.М. Приходько, А.П. Мартинюк, Л.І. Булатецька, І.А. Бехта, О.О. Селіванова); 2) семантико-когнітивного (В.В. Левицький, С.А. Жаботинська); 3) когнітивно-постологічного (В.Г. Ніконова, О.П. Воробйова, Л.І. Беліхова) [2, с. 58–61].

Для докладного опису концептуального поля, в якому функціонує певний концепт, когнітивна наука часто використовує взаємопов'язані поняття конструювання (*construal*) і картування (*mapping*). Конструювання означає спосіб, яким людина сприймає, розуміє і інтерпретує навколишній світ, створюючи те, що зазвичай називається «суб'єктивним відображення об'єктивної дійсності». Конструювання має ключове значення, якщо людина виходить за межі інформації, даної при безпосередньому спостереженні. У таких випадках людина виводить (*infers*), «добудовує» відсутні деталі змісту, спираючись на те, що їй уже відомо [3, с. 214–215]. Когнітивна лінгвістика стверджує, що різні мовні вирази, зокрема слова і граматичні форми, пов'язані з різними конструктами, або способами нашого бачення (*ways of seeing*), нашої інтерпретації реальності [4, с. 467]. Поняття конструювання є дотичним і до мовця (для ономаціологічного напрямку «від значення – до знаку»), і до слухача (для семасіологічного напрямку «від знака – до його значення»). У когнітивній граматиці Р. Ленекера [5] розглядається семасіологічне поняття конструювання, де наголошено, що значення мовного знака не зводиться до змісту, яке він активує. Важливим є також те, як це значення твориться та інтерпретується. Зміст, активований мовним знаком, можна порівняти із сценою, на яку ми дивимося (*visual scene*), а конструювання – це специфічний спосіб бачення, сприйняття цієї сцени. Те, як ми її бачимо, залежить від таких факторів: 1) що обрано поглядом (фокусування – *focusing*), 2) з якого місця ми дивимося (перспективи – *perspective*), 3) наскільки деталізуємо нашу увагу (специфікації – *specificity*), 4) яким елементом надаємо найбільшу значущість (промінантності – *prominence*) [5, с. 55]. Процес конструювання інформації в мисленні здійснюється в два етапи: спочатку окремі фрагменти інформації ідентифікуються та структуруються (зв'язуються один з одним); потім, завдяки різним когнітивним операціям (які описав Р. Ленекер), на підставі одного

і того ж структурованого цілого створюються його різні модифікації, або варіанти.

Поняття конструювання співвідноситься з поняттям картування (картографування, мапування). Когнітивне, або ментальне, картування у широкому сенсі означає уявне представлення людиною навколишнього світу. Когнітивне картування охоплює різні психологічні процеси, пов'язані зі сприйняттям, кодуванням, зберіганням, декодуванням і використанням інформації про світ. У межах тріади «зовнішній світ – мислення – мова» картування стає основоположною операцією не лише для мислення, а й для системи мовних знаків, що з ним пов'язана. З ономасіологічної точки зору, в процесі створення знака картування здійснюється у таких напрямках: (1) від інформації, що надходить із зовнішнього світу, до значення мовного знака, закладеного в мисленні; (2) від значення мовного знака до його внутрішньої форми; (3) від внутрішньої форми знака до його зовнішньої форми. З семасіологічної точки зору, в процесі використання знака його інтерпретація розгортається у зворотному напрямку [3, с. 218].

Упродовж останнього десятиліття теорія когнітивного картування динамічно розвивається в когнітивній лінгвістиці. Початково методика когнітивного картування розроблялася у працях американського політолога та економіста Роберта Аксельрода й мала політологічне спрямування [1, с. 222].

Під когнітивним картуванням розуміють прикладну аналітичну методіку вивчення особливостей індивідуального мислення, що виникла в межах когнітивної психології. Прихильники цієї теорії вважають, що методика когнітивного картування дозволяє не лише пояснювати поведінку людини в різних ситуаціях, але й із високою точністю прогнозувати її вибір. Йдеться про виявлення в структурі людського мислення пізнавальних базових конструкцій, в межах яких відбувається осмислення реальної інформації.

Когнітивна карта (з лат. *cognitio* – знання, пізнання) в сучасному потрактуванні позначає образ знайомого просторового оточення. За К.П. Єсіпович, когнітивна карта є графічним відображенням плану, збору, обробки та збереження інформації, що міститься в свідомості людини. Цей план є основою його уявлень про минуле, сучасне та ймовірно майбутнє. Для побудови когнітивних карт здійснюється аналіз персоніфікованої текстової інформації, за допомогою якого можна виокремити певні стабільні характеристики мислення, властиві автору тексту [6, с. 255]. Основою побудови когнітивної карти є процеси категоризації; власне карта має вигляд ієрархічної структури, що її зазвичай візуалізують у вигляді орієнтованого графа.

Когнітивні карти належать до того самого класу систем представлення знань, що і фрейми. Термін «когнітивна карта» з'явився задовго до виникнення когнітології. Його запровадив видатний американський психолог Едвард Чейс Толмен. У праці «Когнітивні карти у щурів і людини» [7, с. 189–208] він описав експеримент, який полягав у тому, що голодну тварину поміщали біля входу в лабіринт, у якому було сховано приманку. Дослідника цікавило, яким шляхом щур пересуватиметься лабіринтом, щоб дістатися до їжі. У процесі пересування лабіринтом тварини поступово знаходили найкоротший маршрут. Учений пояснював цей феномен тим, що під час проходження лабіринту в щура формується когнітивна карта довкілля. Власне ця карта визначає, як реагуватиме тварина. Результати експерименту дали підставу дослідникові припустити, що подібні когнітивні карти, як форми організації інформації про навколишній світ, властиві і людині. Едвард Толмен висунув гіпотезу, що когнітивні карти зможуть визначати також поведінку людей й навчать їх адекватно орієнтуватися у вирішенні життєвих проблем. Отож, когнітивну карту можна розглядати як спрощений схематичний опис фрагменту картини світу індивіда, що стосується конкретної проблемної ситуації. У сучасній психології цей термін часто використовується у вузькому значенні лише для опису просторових відносин.

Згодом поняття когнітивної карти втратило суто географічне значення; його почали активно застосовувати в менеджменті, психології, педагогіці, соціології, філософії, комп'ютерних технологіях, історії, військовій справі тощо й розуміти як схематичний, спрощений опис фрагменту картини світу індивіда, який стосується конкретної проблемної ситуації.

Література:

1. Селіванова О. О. Лінгвістична енциклопедія. Полтава, 2011. 844 с.
2. Мунтян Л. В. Когнітивна лінгвістика в Україні. *Наука XXI століття: відповіді на виклики сучасності* : збірник статей I між-нар. наук.-практ. конф. (Бухарест, 17 травня 2013 р.). Ч. II. Бухарест, 2013. С. 58–61.
3. Жаботинська С. Мовні знаки як конструкти. *Науковий вісник Чернівецького університету. Германська філологія*. 2012. Вип. 630–631. С. 213–222.
4. Evans V., Green M. *Cognitive linguistics. An introduction*. Edinburgh: Edinburgh University Press, 2006. 830 p.
5. Langacker R. W. *Cognitive grammar. A basic introduction*. New York : Oxford University Press, 2008. 562 p.

6. Ссипович К. П. Феномен когнітивного картування в сучасній лінгвістичній парадигмі. *Studia linguistica*. 2013. Вип. 7. С. 254–257.

7. Tolman E. C. Cognitive maps in rats and man. *Psychological Review*. 1948. 55. P. 189–208.

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-520-4-13>

TO THE PROBLEM OF RESEARCHING ENGLISH-LANGUAGE CYBERNEOLOGISMS: CORPUS LINGUISTIC, SOCIOLINGUISTIC AND COGNITIVE ANALYSIS

ДО ПРОБЛЕМИ ДОСЛІДЖЕННЯ АНГЛОМОВНИХ КІБЕРНЕОЛОГІЗМІВ: КОРПУСНИЙ ЛІНГВІСТИЧНИЙ, СОЦІОЛІНГВІСТИЧНИЙ І КОГНІТИВНИЙ АНАЛІЗ

Liu Xuena

*Postgraduate Student at the Department
of English Philology
Dragomanov Ukrainian State University
Kyiv, Ukraine*

Лю Сюена

*аспірантка кафедри англійської
філології
Український державний університет
імені Михайла Драгоманова
м. Київ, Україна*

Дослідження англомовних кібернеологізмів у сфері германських мов вимагає застосування різноманітних методів, оскільки ці лексичні одиниці мають комплексний характер і виникають в різних мовних контекстах. Серед основних методів можна виділити:

- Корпусний лінгвістичний аналіз: дозволяє виявити частотність використання кібернеологізмів, їхнє контекстуальне використання та семантичні особливості. Сучасні корпуси текстових даних, такі як Google Books Ngram Viewer, Corpus of Contemporary American English (COCA) та інші, надають широкі можливості для дослідження великих обсягів текстової інформації [8].

- Соціолінгвістичний аналіз: дозволяє виявити соціальні фактори, що впливають на використання кібернеологізмів (вік, стать, соціальний статус, професія) [7].

Розглянемо більш детально дані методи в нашому дослідженні.

1. Корпусний лінгвістичний аналіз.

Великі текстові корпуси, що містять мільярди слів, дозволяють отримати об'єктивні дані про частотність використання слів, їхні контексти, семантичні відношення та інші важливі характеристики.